

Jaarverslag 2013

1.	Bestuursverslag	2
1.1	Algemeen	2
1.2	Activiteiten en financiële positie	2
1.3	Informatie over directie en raad van toezicht	14
1.4	Verslag toezichthoudend orgaan	15
1.5	Toekomstparagraaf	16
2.	Jaarrekening 2013	
2.1	Balans per 31 december 2013	17
2.2	Staat van baten en lasten	18
2.3	Resultaatbestemming	18
2.4	Overzicht lastenverdeling	19
2.5	Grondslagen van waardering en bepaling van het resultaat	20
2.6	Toelichting op de balans per 31 december 2013	23
2.7	Toelichting op de baten	27
2.8	Toelichting op de lasten	28
2.9	Kasstroomoverzicht	30
3.	Overige gegevens	
3.1	Controleverklaring	31
Bijlagen		
1.	Begroting 2014	32
2.	Consolidatiestaat 2013	33

1. BESTUURSVERSLAG

1.1 Algemeen

1.1.1 Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm

De Stichting is in het handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Den Haag te Den Haag ingeschreven onder nummer 27183084. De statutaire naam luidt Stichting AVS Proefdiervrij en zij is statutair gevestigd te Den Haag. De rechtsvorm is de vorm van een stichting.

1.1.2 Omschrijving van de doelstelling

De Stichting stelt zich ten doel de bevordering van eerbied voor het leven en voor levende individuen in het bijzonder, alsmede de bestrijding en uiteindelijk het geheel afschaffen van proeven op dieren en voorts al hetgeen met één en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de meest ruime zin van het woord. Onder proeven wordt verstaan alle handelingen voor experimentele, medische, wetenschappelijke en commerciële doeleinden, tenzij het geheel van deze handelingen tot doel heeft, dan wel geacht kan worden tot doel te hebben, het belang van de betrokken individuen zelf.

De Stichting streeft naar volledige afschaffing van alle proeven op dieren en vervanging van alle dierproeven door proefdiervrije methodes.

1.1.3 Juridische structuur

Proefdiervrij is een zelfstandig opererende stichting met twee steunstichtingen: de Anti-Vivisectie Stichting (AVS) en de Stichting Schoonheid zonder Wreedheid (SSZW).

De AVS is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Den Haag onder nummer 41150190 en is statutair ingeschreven te Den Haag.

De SSZW is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Den Haag en onder nummer 41149773 en is statutair gevestigd te Den Haag.

1.1.4 Samenstelling bestuur en toezichthoudend orgaan per 31 december 2013

Algemeen directeur en enig bestuurslid:

M. Zuidgeest

Raad van Toezicht:

C.M. Riechelmann (voorzitter)

B.R.A. van den Bos (vice-voorzitter, portefeuille Public Affairs)

H. Geertsen, portefeuille Public Relations

J.B. Gosman, portefeuille Marketing en Communicatie

E. Hilders, portefeuille Financiën en Vermogensbeheer

J. Lutteke, portefeuille Personeel en Organisatie

1.1.5 Statutenwijzigingen

Gedurende het verslagjaar 2013 zijn de statuten niet gewijzigd.

1.2 Activiteiten en financiële positie

Jaarverslag 2013

VOORWOORD

Eindelijk kunnen we het cosmetica-dossier afsluiten. Na meer dan 20 jaar van voorlichting, lobby, en alle andere vormen van communicatie is het in het voorjaar van 2013 gelukt om het Europese handelsverbod op diergeteste cosmetica ingevoerd te krijgen. In het jaarverslag leest u hier alles over.

Dierproeven voor cosmetische producten is nog een redelijk simpel onderwerp. Het gaat niet om levensbedreigende ingrepen. En het ging om een overzichtelijk aantal proefdieren. Enkele duizenden per jaar en tijdens de campagne voor proefdiervrije cosmetica zag je de aantallen afnemen. Als het vervangen van dit dierenleed al zoveel inspanning kost, vraag je je af hoe je dan met de rest verder moet. Het lijkt een beetje op Sisyphus arbeid.

Proefdiervrij gaat niet bij de pakken neerzitten en ook niet op haar lauweren rusten. Ons streven is een wereld zonder dierproeven. Een wereld die ook een betere gezondheidsbescherming voor de mens biedt. Want dat kan, daarvan zijn we overtuigd.

In 2013 hebben wij ons diep gebogen over hoe nu verder. Daarvoor hebben wij veel gesprekken met allerlei mensen gevoerd, wetenschappers, politici, personen uit onze achterban. Dat heeft ons tot de overtuiging gebracht dat kankerverwekkendheid een goed item is om de komende jaren mee aan de slag te gaan. Daar is een wereld te winnen. Voor de proefdieren die niet meer worden blootgesteld aan ingrijpende experimenten. En voor de mensen die een betere bescherming tegen oorzaken van kanker krijgen.

Iedereen wint erbij. We zijn dan ook echt klaar voor de toekomst. Het zal niet makkelijk worden, maar we gaan er tegenaan, met de hulp van onze tienduizenden donateurs en fans.

Marja Zuidgeest, directeur Proefdiervrij

Thijs Riechelmann, voorzitter van de Raad van toezicht

Hoofdstuk 1

Proefdiervrij en de proefdieren

2013 was een jaar waarin Proefdiervrij weer een aantal belangrijke stappen kon zetten op weg naar een wereld waarin er geen dieren meer worden ingezet voor testen voor cosmetica, medicijnen of wetenschappelijk onderzoek.

Politiek

Zo was het Europese verbod op dierproeven voor cosmetica een grote overwinning, waardoor jaarlijks heel veel dieren worden gered. In eigen land droegen we bij aan een aanscherping van de nieuwe Wet op de dierproeven, waardoor apen, en ongewervelde en andere dieren beter worden beschermd. Ook zwengelden we in de Tweede Kamer de discussie aan over onnodige dierproeven. Dit zijn proeven die worden uitgevoerd omdat het protocol dat vereist, terwijl ze in werkelijkheid geen nieuwe kennis toevoegen.

Wetenschap

Met ons Fonds Proefdiervrij Onderzoek hebben we eerder al de ontwikkeling van proefdiervrije methodes ondersteund, zoals een botmodel voor onderzoek naar botkanker en een proefdiervrij huidmodel voor veiligheidstesten. In 2013 startte met onze steun een traject waarbij methodes worden ontwikkeld om de risico's te meten van stoffen die mogelijk kankerverwekkend zijn. Uiteraard maken deze methodes géén gebruik van proefdieren. Wij streven ernaar om bij te dragen aan de innovatie van wetenschappelijk onderzoek, zodat dit niet alleen proefdiervrij wordt, maar ook effectiever. Daar profiteren immers zowel dieren als mensen van.

Onderwijs

Onderwijs was ook in 2013 een van onze speerpunten. Bij studies als diergeneeskunde en paraveterinaire opleidingen worden immers veel proefdieren als oefenmateriaal gebruikt. Via het dierdonorcodicil en het plastinatieproject zorgde Proefdiervrij er ook vorig jaar voor dat het aantal proefdieren in het onderwijs belangrijk verminderde.

Hoeveel proefdieren?

In dit jaarverslag zouden we graag heel concreet het aantal dieren willen aangeven dat in 2013 een ellendig lot in de laboratoria bespaard is gebleven dankzij het werk van Proefdiervrij. Helaas kunnen we hier geen exacte cijfers voor geven. De Nederlandse overheid verplicht onderzoekers weliswaar te registreren hoeveel proefdieren zij gebruiken, maar deze cijfers worden niet onderverdeeld in specifieke categorieën. Zo is wel het totaal aantal dieren dat wordt gebruikt voor kankeronderzoek bekend, maar niet hoe dit aantal is verdeeld over de vele verschillende subcategorieën van onderzoek naar kanker. Zo is bijvoorbeeld het proefdiervrije model voor onderzoek naar botmetastase dat Proefdiervrij mede heeft gefinancierd, van toepassing op slechts een deel van al het kankeronderzoek dat in Nederland plaatsvindt. De aantallen proefdieren die worden ingezet in deze specifieke vorm van onderzoek naar botkanker zijn simpelweg niet bekend. Dat betekent dat wij ook niet kunnen aangeven hoeveel dieren gered zijn door dit model en door onze andere proefdiervrije onderzoeksmethodes. Toch is er geen enkele twijfel over mogelijk dat er dankzij ons werk jaarlijks duizenden proefdieren gered worden - in Nederland en in andere Europese landen, in onderzoek voor wetenschappelijke doeleinden, voor cosmetica en voor voedingsmiddelen.

1.1 Onze visie

Proefdiervrij is ervan overtuigd dat door de ontwikkeling van innovatieve onderzoekstechnieken proefdieren op een dag niet meer nodig zullen zijn.

1.2 Onze missie

Proefdiervrij ziet zich als de motor achter de ontwikkeling van proefdiervrij onderzoek. Alleen door dierproeven te vervangen en nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen zonder gebruik van proefdieren te stimuleren zal Proefdiervrij haar doel, de vervanging van alle dierproeven, bereiken.

“Van bepaalde medicijnen tegen kanker is inmiddels bekend dat deze hartproblemen bij de patiënt kunnen veroorzaken, met soms fatale afloop. We willen natuurlijk graag weten welke patiënten risico lopen. Dan kan de arts nog nauwkeuriger bepalen welk geneesmiddel wel of niet ideaal is voor een bepaald type kankerpatiënt. Daarom doen we nu onderzoek met behulp van uit menselijke stamcellen gekweekte hartspiercellen. Voor bepaalde aspecten zou zo'n proefmodel de werkelijkheid nauwkeuriger kunnen benaderen dan wanneer een proefdier gebruikt wordt. Als zo'n proefmodel werkt, kunnen medicijnen veel betrouwbaarder en effectiever gemaakt worden. Wat uiteindelijk veel beter is voor de patiënt. En zeker niet te vergeten voor het dier natuurlijk”.

Dr. Robert Passier, LUMC

Hoofdstuk 2

Proefdiervrij en de wetenschap

Proefdiervrij werkt aan een wereld waar geen proefdieren meer worden gebruikt. Het is echter de realiteit dat voor nieuwe medicijnen en ander wetenschappelijk onderzoek testen moeten worden uitgevoerd, die nu nog vaak op proefdieren gebeuren. Daarom streeft Proefdiervrij ernaar dat er goede vervangende methodes komen, die qua resultaat gelijkwaardig of zelfs betrouwbaarder zijn. Wij zetten daarom in op de ontwikkeling van proefdiervrij onderzoek. Daarbij werken we samen met wetenschappers, universiteiten, academische ziekenhuizen, gezondheidsorganisaties en ZonMw. In 2013 bereikten we een aantal mooie resultaten.

Fonds Proefdiervrij Onderzoek

In 2009 stelde Proefdiervrij het Fonds Proefdiervrij Onderzoek in. Via dit Fonds stimuleren we initiatieven die leiden tot vervanging van dierproeven, waardoor er geen dieren meer hoeven worden ingezet bij testen en onderzoeken. Onderzoek naar proefdiervrije methodes, workshops, proefschriften en literatuuronderzoek komen in aanmerking voor (gedeeltelijke) financiering uit het Fonds, dat wordt gevuld door middel van subsidies en donaties. Proefdiervrij werkt hierbij nauw samen met ZonMw, de organisatie voor zorgonderzoek en zorginnovatie. ZonMw heeft veel wetenschappelijke expertise in huis, en beschikt bovendien over een internationaal netwerk van wetenschappers. ZonMw speelt een grote rol bij het beoordelen van de aanvragen voor financiering door het Fonds en functioneert daarmee als Wetenschappelijke Advies Raad.

2013 was een overgangperiode voor het Fonds. Na een aantal succesvolle jaren, wilden we bekijken hoe we nog betere resultaten kunnen behalen met het Fonds om op die manier een blijvend verschil te maken in het wetenschappelijke systeem waarvan proefdiervrij onderzoek een onderdeel is. We hebben het jaar gebruikt om diepgaande gesprekken te voeren met wetenschappers en met ZonMw. Dit heeft ertoe geleid dat we hebben besloten om vanaf 2014 voor het Fonds Proefdiervrij Onderzoek een specifieke focus te hanteren. Uit het Fonds worden alleen nog projecten gefinancierd die zich richten op proefdiervrije methodes voor het onderzoek naar kankerverwekkende stoffen. We hebben juist voor dit soort onderzoek gekozen omdat de proefdieren die daar tot nu toe voor worden ingezet, een ware lijdensweg moeten ondergaan. Bovendien denken we dat werkelijk effectief proefdiervrij onderzoek een belangrijke bijdrage kan leveren aan het voorkomen van kanker. Wetenschappelijke studies tonen immers aan dat traditioneel onderzoek naar kankerverwekkende stoffen op proefdieren weinig betrouwbaar is.

Met deze aangescherpte focus kunnen we de impact van het Fonds nog verder vergroten, omdat we op deze manier de wetenschappelijke mogelijkheden naar proefdiervrij onderzoek naar het hoogste niveau kunnen brengen. Zo draagt het Fonds er aan bij dat er uiteindelijk voor dit soort kankeronderzoek geen proefdieren meer worden gebruikt.

Kankerverwekkende stoffen testen zonder dieren

In 2013 hebben we in samenwerking met de ASAT Foundation een belangrijk literatuuronderzoek gedaan naar mogelijk kankerverwekkende stoffen. Het ging daarbij om het verband tussen de chemische stoffen die we binnen kunnen krijgen en het ontstaan van tumoren. De conclusies zijn getoetst door vooraanstaande kankeronderzoekers. Een van die conclusies was dat de methodes die nu worden gebruikt om het verband tussen tumoren en chemische stoffen aan te tonen, ronduit slecht zijn. Dat is opzienbarend nieuws, omdat de huidige methodes volop gebruikmaken van dierproeven. Als deze niet effectief zijn, moet de wetenschap wel op zoek gaan naar alternatieven. Op dit moment worden de traditionele testen uitgevoerd door ratten twee jaar lang bloot te stellen aan hoge doses

stoffen die mogelijk kankerverwekkend zijn. Dit is een intensief en daardoor enorm belastend traject voor de dieren.

Proefdiervrij grijpt deze kans en startte in 2013 samen met internationaal gerenommeerde wetenschappers met het opzetten van een proefdiervrije onderzoeksmethode, waarbij de kankerverwekkende risico's wél effectief kunnen worden aangetoond. Deze nieuwe methode zal in 2014 verder worden uitgewerkt met financiële ondersteuning uit ons Fonds Proefdiervrij Onderzoek.

Samenwerking leidt helaas niet tot proefdiervrije draagbare kunstnier

Waar wij een kans zien om proefdiervrije onderzoeksmethodes te stimuleren, grijpen wij die kans aan. Onze expertise en drive zijn echter geen garantie dat we hierbij ook succesvol zijn, zoals onderstaand voorbeeld illustreert. In veel andere projecten hebben we gelukkig wel successen geboekt.

Proefdiervrij heeft vorig jaar samenwerking gezocht met de Nierstichting, omdat deze organisatie momenteel onderzoek naar een draagbare kunstnier steunt. Samen met de Nierstichting hebben wij de mogelijkheden geanalyseerd om deze kunstnier zonder proefdieren te ontwikkelen. De volgende stap was het vinden van financiering voor het ontwikkeltraject van zo'n proefdiervrije kunstnier. Hiertoe hebben we geprobeerd om samen met Sanquin, de bloedbank van Nederland, en de ontwikkelaars van de kunstnier uit de wetenschap en het bedrijfsleven een projectaanvraag voor subsidie in te dienen bij ZonMw. Het bleek helaas niet mogelijk om binnen de vastgestelde termijn de kwalitatieve onderbouwing te leveren die nodig was voor zo'n aanvraag.

Wij zagen vervolgens toch nog mogelijkheden om de kunstnier via een proefdiervrij testtraject te laten ontwikkelen. Daarom zijn we in gesprek gegaan met de ontwikkelaars van de kunstnier en met Sanquin, dat veel expertise heeft op het gebied van humaan bloed en met het testen daarmee. Helaas hadden deze gesprekken geen resultaat, wat betekent dat de kunstnier niet zonder gebruik van proefdieren zal worden ontwikkeld.

Overbodige dierproeven

2013 was ook het jaar waarin onnodige dierproeven aan de kaak werden gesteld. Zo promoveerde Peter van Meer aan de Universiteit Utrecht op onderzoek waarin hij aantoonde dat sommige dierproeven nutteloos en onzinnig zijn. Zijn proefschrift, 'The Scientific Value of Non-clinical Animal Studies in Drug Development', bevat opvallend sterke conclusies.

Hij laat zien dat testen op dieren voor chemische medicijnen vrijwel niet kunnen voorspellen welke bijwerkingen bij mensen voorkomen. Ook toont hij aan dat proeven op apen voor het vaststellen van de gevaren van biopharmaceuticals, een specifiek soort medicijnen, geen nieuwe kennis opleveren. Tot slot blijkt dat het testen van biosimilars (geneesmiddel op basis van geneesmiddel waarvan het patent is verlopen) op proefdieren geen zin heeft, omdat de verschillen met het gepatenteerde geneesmiddel te klein zijn. Proefdiervrij heeft een deel van de drukkosten van zijn proefschrift gefinancierd.

Ook het proefschrift van Marlous Kooijman (Universiteit Utrecht) werd deels door Proefdiervrij gefinancierd. Zij toonde onder andere aan dat er veel onnodige dierproeven plaatsvinden omdat in de wet staat dat dierproeven deel uit moeten maken van testprocedures, terwijl bekend is dat ze zinloos zijn.

Wij vonden de resultaten van het onderzoek van Van Meer en Kooijman zo belangrijk, dat we die hebben gedeeld met Tweede Kamerleden. De informatie in beide proefschriften leidde tot meerdere Kamervragen en werd meegenomen in het Plan van Aanpak Dierproeven en Alternatieven dat staatssecretaris Dijkema in het voorjaar van 2014 publiceerde.

"Het proefschrift van Peter van Meer onderschrijft onze visie dat gezondheidsbescherming van de mens gebaat is bij een beter testtraject, gebaseerd op modellen die dichter bij de mens staan. Deze ambitie past binnen de ambitie van de topsectorenbeleid van het ministerie van Economische Zaken: innovatie binnen het kader van gezondheidsbescherming."
Marja Zuidgeest, directeur

Hoofdstuk 3

Proefdiervrij en het onderwijs

Op faculteiten diergeneeskunde en paraveterinaire HBO- en MBO-opleidingen wordt nog veel gebruikt gemaakt van proefdieren. Hier is een wereld te winnen, denkt Proefdiervrij. Daarom zetten wij in op proefdiervrij onderwijs. In samenwerking met onderwijsinstellingen en kenniscentra ontwikkelen we proefdiervrij lesmateriaal. In 2013 behaalden we hierbij mooie resultaten.

Het dierdonorcodicil

2013 was het derde succesvolle jaar van ons innovatieve dierdonorcodicil. Een toenemend aantal dierenartsen in de regio Utrecht hebben zich vorig jaar aangesloten. Via hun praktijk kunnen mensen een overleden huisdier aan de Universiteit Utrecht doneren. Dit betekent dat studenten diergeneeskunde uit heel Nederland hun anatomische en chirurgische vaardigheden niet meer op voor onderwijsdoeleinden gefokte proefdieren hoeven te oefenen. Voor deze lessen wordt nu gebruikgemaakt van dieren die verkregen zijn via het dierdonorcodicil. In 2013 dekte het aanbod de vraag totaal. In 2013 bereikten we bovendien ons doel van een landelijke dekking van dit project, doordat studenten van onderwijsinstellingen uit het hele land de gelegenheid hebben om de lessen aan de Universiteit Utrecht te volgen. De onderwijsinstellingen die van deze gelegenheid gebruikmaken zijn o.a. de Technische Universiteit Eindhoven, InHolland Delft en de Hogeschool Utrecht, maar ook studenten uit Duitsland komen naar Utrecht.

“Door het dierdonorcodicil kunnen mijn ratjes nog een laatste bijdrage leveren, zelfs een proefdier redden. Ik vind het daarnaast een fijn idee dat studenten er van leren. Ze zien misschien iets wat ze bij een gezond ingeslapen dier niet zo snel tegenkomen.”

Marjoleine Koops,
deelnemer aan het dierdonorcodicil

Het plastinatieproject

Vorig jaar zette Proefdiervrij samen met de Universiteit Utrecht nieuwe stappen in het succesvolle plastinatieproject, dat in 2011 van start ging en dat al honderden dieren redde. Plastinatie is een bijzondere methode waarmee proefdieren in verschillende lessen kunnen worden vervangen. Overleden dieren worden volgens een speciaal procedé geplastineerd, waarbij het water aan het lichaam wordt onttrokken en wordt vervangen door siliconen. Het lichaam voelt daarna aan als plastic en het is niet meer mogelijk om erin te snijden. De geplastineerde dieren zijn dus niet een directe vervanging voor de dieren in de snijpractica, maar zijn wel toepasbaar voor andere lesvormen waarbij gewerkt wordt met geprepareerd gefixeerd materiaal, en als voorbereiding van studenten op hun tentamens.

Deze methode spaart dierenlevens en betekent bovendien dat (aanstaande) dierenartsen in aanraking komen met proefdiervrije technieken. Proefdiervrij is blij met deze win-win situatie en ook de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht is enthousiast. Daarom heeft Proefdiervrij dit project in 2013 verder uitgebreid. Wij hebben samen met onze donateurs zestien nieuwe diermodellen gefinancierd in 2013 waarmee in de komende tien jaar 2.250 dierenartsen les kunnen krijgen. Inmiddels is er ook belangstelling van HBO-opleidingen en paraveterinaire opleidingen en van andere Europese universiteiten.

“We willen in samenwerking met Proefdiervrij meer plastinaten maken die ook kunnen worden gebruikt voor de chirurgieweken tijdens de co-schappen en voor toekomstig veterinaire chirurgen.”

Dr. Claudia Wolschrijn, universitair Hoofddocent bij de faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht

Discussiecolleges op universiteiten

Iemand die dierproeven uitvoert heeft hiervoor een speciale opleiding nodig, waarbij ook ethische en maatschappelijke aspecten aan bod komen. Hierbij speelt Proefdiervrij een belangrijke rol. Onze beleidsmedewerker verzorgt op verschillende universiteiten een anderhalf uur durend discussiecollege. Het doel is om een discussie met de toekomstige onderzoekers te voeren over dierproeven en het belang van proefdiervrije technieken. In 2013 zijn dertig colleges gegeven, conform onze doelstelling voor dat jaar.

Diermodel voor Wellantcollege

Het Wellant College in Houten ontving in 2013 een zogenaamd venepunctiefantoom van Proefdiervrij. Dit is een uniek diermodel dat proefdieren vervangt. Binnen de MBO- en MBO+-opleiding Paraveterinair leren studenten hiermee hoe zij een infuus moeten plaatsen of bloed moeten prikken bij een hond zonder dat er een echt dier aan te pas komt.

Het model is een nagemaakte voorpoot van een hond, die uit siliconen bestaat en is bekleed met een kunstvacht. De poot is aangesloten op een infuuszakje gevuld met kunstbloed, waardoor de ader gevuld is met bloed en de bloeddruk wordt gesimuleerd. Wanneer studenten de poot op de juiste manier aanprikken, stroomt er bloed in de naald zodat het leermoment zo realistisch mogelijk is. Het model is door Forma Fundo speciaal ontworpen voor het onderwijs. Proefdiervrij heeft dit model aan het Wellant College kunnen aanbieden dankzij donaties die binnenkwamen via de website JustGiving.

Proefdiervrij en de politiek

De politiek in Nederland en op EU-niveau heeft een belangrijke stem op het gebied van dierenwelzijn, waaronder het wel of niet toestaan van dierproeven voor verschillende producten en medicijnen. De contacten met politici vormen dus een essentieel onderdeel van het werk van Proefdiervrij. Wij spreken met politici over de nadelen van dierproeven, zorgen dat ze op de hoogte zijn van de nieuwste ontwikkelingen en inzichten en stimuleren dat er Kamervragen worden gesteld over duidelijke misstanden. 2013 was een jaar waarin de politiek grote en kleinere stappen zette op weg naar het uitbannen van dierproeven.

Cosmeticaverbod van kracht!

Januari bracht goed nieuws: De EU meldde in die maand dat het Europese test- en handelsverbod voor op dieren geteste cosmetica op 11 maart 2013 van kracht zou worden. Dit verbod betekent dat er in Europa geen cosmetica meer mag worden verkocht die is ontwikkeld met behulp van dierproeven. Proefdiervrij heeft meer dan twintig jaar voor een dergelijk verbod gestreden, en dit nieuws was dan ook een heel bijzondere mijlpaal.

Twee jaar eerder was er al een minder uitgebreid Europees test- en handelsverbod in werking getreden. Hierbij werden tien van de dertien vereiste veiligheidstesten proefdiervrij, maar voor de drie overige testen werden nog steeds dieren ingezet. Het bleek ingewikkeld om deze testen te vervangen, en de industrie pleitte voor een uitstel van het totaalverbod. Daarom bleef Proefdiervrij hierover met de Nederlandse politiek in gesprek en voerde verschillende ludieke acties om politici alert te houden, o.a. met een uitnodiging om pluchen konijnen te knuffelen en het aanbieden van verfrissende zeepjes. Al met al bleef het tot op het laatste moment spannend of het definitieve verbod op de voorgenomen datum van kracht zou worden. Maar onze inspanningen hadden succes en de verkoop van op dieren geteste cosmetica kwam ten einde.

Nieuwe Wet op de dierproeven

In 2013 is verder gewerkt aan de nieuwe Wet op de dierproeven. Proefdiervrij leverde een belangrijke bijdrage aan het traject dat deze wet doorliep. Zo waren wij gesprekspartner bij de draagvlakbijeenkomsten die de overheid organiseerde. De oorspronkelijke wet moest worden aangepast aan EU-criteria, wat in sommige gevallen nadelig voor de dieren zou uitpakken. Mede dankzij onze lobby zijn in de Nederlandse wet echter bepalingen opgenomen die strenger zijn dan de Europese norm. We zijn er trots op dat verschillende bestaande bepalingen op ons aandringen behouden zijn gebleven. Zo blijft het verbod op het gebruik van mensapen voor onderzoek gehandhaafd, terwijl het ook verboden blijft om dierproeven te doen op zwerfdieren. Tenslotte werden ook sommige ongewervelde dieren opgenomen in de nieuwe Wet. Dit betekent dat ook voor onderzoek op deze groep dieren een vergunning nodig is. Zonder vergunning kunnen de onderzoekers niet aan de slag, net zoals dat voor onderzoek met gewervelde dieren al het geval was.

Brede steun Tweede Kamer aan oproep Proefdiervrij

In 2013 had Proefdiervrij regelmatig contact met politici om hen op de hoogte te brengen van de laatste ontwikkelingen rondom proefdieren. Ook hielden wij de vinger aan de pols bij het tot stand komen van nieuwe wetgeving. Zo informeerden we Tweede Kamerleden over de uitkomsten van het proefschrift van Peter van Meer van de Universiteit Utrecht (zie ook hoofdstuk 2). Het onderzoek van Van Meer toont aan dat er veel dierproeven worden uitgevoerd die niet tot nieuwe kennis leiden en dus nutteloos zijn. Uit de debatten over de begroting van het ministerie van Economische Zaken bleek dat de conclusies uit het onderzoek breed gedragen worden, door o.a. SP, D66, PvdA en PVV. Minister Kamp zegde op basis van Kamervragen toe dat er binnen het topsectorenbeleid meer aandacht komt voor het ontwikkelen van proefdiervrije onderzoekstechnieken en het terugdringen van het gebruik van proefdieren. Het topsectorenbeleid is erop gericht om negen sectoren waarin Nederland wereldwijd vooraan staat, nog sterker te maken.

Ook stelden de Kamerleden bij de behandeling van de begroting van Economische Zaken vragen aan staatssecretaris Dijkema. Zij drongen er op aan om het gebruik van proefdieren ook te verminderen in sectoren die buiten het topsectorenbeleid vallen. De Kamerleden wezen op de mogelijkheden om daarvoor wetgeving te ontwikkelen en concrete doelen aan het beleid te koppelen. De staatssecretaris zegde toe hier in haar Plan van Aanpak Dierproeven en Alternatieven (begin 2014) op terug te komen.

Overige politieke lobby

Proefdiervrij was ook aanwezig bij andere politieke overleggen. Zo waren we lid van de werkgroep Ethiek die in 2013 het ministerie van Economische Zaken adviseerde over de ethische beoordeling van aanvragen voor onderzoeksprojecten met proefdieren en over de publicatie van lekensamenvattingen van dergelijke projectaanvragen. Dit laatste is vooral van belang omdat hiermee invulling wordt gegeven aan ons streven naar meer verantwoording en transparantie.

In september organiseerde de Tweede Kamer een bijzondere procedure over de financiering van proefdiervrij onderzoek. Een bijzondere procedure is een vergadering waarin Kamerleden organisaties en personen kunnen

uitnodigen om hun visie te geven. Tijdens deze bijeenkomst riep Proefdiervrij op tot het instellen van een taskforce die op zoek gaat naar nieuwe vormen van financiering om onderzoeksmethodes met proefdieren uit te bannen. Het ministerie van Economische Zaken stond hiervoor open en gaf aan dat de taskforce er inderdaad komt. Een van de opdrachten zal zijn om de bijbehorende business case 'Vermindering proefdiergebruik' uit te werken, zodat duidelijk wordt welke investeringen nodig zijn om een bepaalde vermindering van specifieke aantallen dierproeven te realiseren. Deze taskforce gaat in 2014 aan de slag.

“Er moet meer geld beschikbaar komen voor de ontwikkeling van proefdiervrij onderzoek. Proefdiervrij heeft daarvoor een goed voorstel voor een proefdierenbelasting uitgewerkt. Dat past prima in mijn idee van ‘de vervuiler betaalt’ en creëert geld voor proefdiervrije onderzoeksmethodes. In 2014 werken SP en Proefdiervrij verder aan financiering van dit soort onderzoek.”

Henk van Gerven, Tweede Kamerlid SP

Hoofdstuk 5

Proefdiervrij en de Nederlandse samenleving

Communiceren over de situatie van proefdieren in laboratoria en over de vervanging van onderzoek op dieren – dat is een van de kerntaken van Proefdiervrij. Ook in 2013 waren wij weer volop bezig met het creëren van bewustwording onder het Nederlandse publiek en ook gaven we op verschillende manieren inzicht in onze activiteiten. Eén doelgroep had daarbij onze speciale aandacht: onze donateurs. Zij zijn immers essentieel voor ons werk. De successen van vorig jaar behaalden we dankzij hun steun.

Geslaagde eerste ‘Kijkje in het lab’

Op 25 oktober hield Proefdiervrij haar eerste ‘Kijkje in het lab’. Dat gebeurde op een bijzondere plek, want het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) zette haar deuren open voor onze donateurs en achterban. Onderzoekers van het LUMC vertelden over onderzoek met en zonder proefdieren, waaronder een aantal door Proefdiervrij gefinancierde, proefdiervrije methodes.

Pancras Hogendoorn, decaan van het LUMC, benadrukte dat de aanwezige onderzoekers nieuwe, efficiëntere onderzoekstechnieken hebben ontwikkeld zonder gebruik te maken van proefdieren. Jan-Bas Prins, hoofd proefdieren centrum LUMC, vertelt over het lastige dilemma dat er steeds minder proefdieren worden gebruikt, maar dat die dieren aan meer onderzoeken worden blootgesteld.

Suzan Commandeur demonstreerde hoe menselijke huid, afkomstig van centra voor cosmetische chirurgie, geschikt wordt gemaakt voor uiteenlopende vormen van onderzoek. Robert Passier gaf uitleg over zijn onderzoeksmodel waarmee een arts veel nauwkeuriger kan bepalen welk geneesmiddel voor welke kankerpatiënt veilig en geschikt is. De aanwezigen maakten van de gelegenheid gebruik om vragen te stellen en namen deel aan de discussie over het inzetten van proefdieren.

“Ik ben ervan overtuigd dat mensen zo ingenieus zijn dat proefdieren al lang vervangen zouden zijn als het verboden zou zijn om proefdieren te gebruiken. Dierproeven moeten waar mogelijk worden voorkomen.”
Marjan te Niet, donateur

Donateurs- en fondsenwerving

Proefdiervrij richt zich in haar donateurs- en fondsenwerving op vergroting van de financiële armslag, maar ook op uitbreiding van de achterban. Een groter aantal donateurs betekent immers meer invloed en meer maatschappelijk draagvlak. Daarom werven we in 2013 niet alleen fondsen via mailings, maar maakten we ook gebruik van verschillende nieuwe methodes.

Vorig jaar zetten we voor het eerst de website JustGiving in, toen we opriepen om een bijdrage te geven voor de aanschaf van een venepunctiefantoom voor de paraveterinaire opleiding van het Wellant College in Houten. Een venepunctiefantoom is een natuurgetrouw model van een hondenpoot

waarop studenten kunnen oefenen om een infuus aan te leggen of een bloed af te nemen. Binnen zestien dagen na de oproep was het benodigde geldbedrag bij elkaar. Ook nieuw was de telemarketing campagne 'Vraag een vriend', waarbij Proefdiervrij bestaande donateurs vroeg om eenmalige giften te werven onder vrienden en bekenden. De respons op dit verzoek was groot, er kwamen ruim 1.500 nieuwe giftgevers bij.

De werving van structurele donateurs via direct dialogue (straatwerving) waar we al eerder mee zijn begonnen, werd ook vorig jaar voortgezet - met ruim 6.000 nieuwe donateurs als resultaat. De werving van online giften en donateurs heeft echter slechts mondjesmaat iets opgeleverd. In 2014 gaan we opnieuw bekijken hoe we online fondsenwerving succesvol kunnen inzetten.

In 2013 was het resultaat eigen fondsenwerving ruim 2 miljoen euro. Dat was € 100.000,= minder dan in 2012. Vooral de inkomsten uit erfenissen en legaten bleef achter. Wij zien steeds vaker dat erfstaten meerdere charitatieve instellingen in hun testament opnemen als erfgenaam, en ook de crisis op de huizenmarkt had een drukkend effect. Als in een nagelaten boedel een huis zat, duurde verkoop erg lang en waren de opbrengsten vaak laag. Wij zien het als een blijf van vertrouwen in en betrokkenheid bij ons werk dat onze donateurs ondanks de moeilijke economische situatie, in 2013 toch gul zijn blijven geven voor een proefdiervrije wereld.

Communicatie

Ook in 2013 besteedde Proefdiervrij bijzondere aandacht aan het geven van voorlichting. Er zijn grote stappen gemaakt bij de professionalisering van de berichtgeving via social media als Facebook en Twitter, en via onze website. Ook in het magazine en de e-nieuwsbrief besteedde Proefdiervrij veel aandacht aan de actualiteit en aan de diverse aspecten van proefdiergebruik.

Magazine

Het Proefdiervrij Magazine wordt vier keer per jaar verzonden naar onze achterban. Voor donateurs die daar prijs op stellen, bestaat de mogelijkheid het magazine digitaal te ontvangen. De totale oplage steeg in 2013 van 35.500 naar 42.500.

E-nieuwsbrief

Proefdiervrij geeft een digitale nieuwsbrief uit, die aan het begin van elke maand wordt verzonden, of vaker als er belangrijke ontwikkelingen zijn. Het aantal ontvangers is in 2013 gedaald van 51.263 naar 37.432. Deze terugloop wordt mede verklaard door het feit dat de adresbestanden vorig jaar zijn opgeschoond.

Website

De bezoekersaantallen voor de website van Proefdiervrij variëren van 11.846 in de maand januari tot 7.997 in december. Een absoluut hoogtepunt was de maand maart waar een totaal werd gehaald van 48.877 bezoekers, met zelfs 33.641 bezoekers op 11 maart, de dag dat het Europese verbod op diertesten voor cosmetica van kracht werd.

Social media

In 2013 hebben we hard gewerkt aan de professionalisering van onze berichtgeving in de social media. In januari 2011 startte een campagne op Facebook met het doel om meer fans te verzamelen. Eind 2012 werd het aantal van 35.000 bereikt en eind 2013 waren we nog maar een paar honderd fans verwijderd van de 50.000.

Proefdiervrij is in 2011 actief aan de slag gegaan met Twitter en in 2013 steeg het aantal actieve volgers van 3.000 naar 4.000. (Een 'volger' is iemand die zich heeft aangemeld bij het Twitter-account van Proefdiervrij.)

Voor Hyves tenslotte, was 2013 het laatste jaar. Dit sociale netwerk stopte aan het einde van het jaar, en in de aanloop daar naartoe was er steeds minder activiteit. Op berichten van Proefdiervrij kwamen minder reacties, in reactie waarop we onze berichtgeving ook beperkten.

Webwinkel

In onze webwinkel worden steeds meer artikelen te koop aangeboden die gemaakt worden door vrijwilligers of die bedrijven met korting beschikbaar stellen. Het aanbod van donateur Esther de Groen om armbandjes te maken voor Proefdiervrij, gaf de aanzet tot deze nieuwe inrichting van onze webwinkel. In 2013 hebben we een aantal leuke nieuwe artikelen mogen verwelkomen, zoals Hond Spier in 3D, foto's, een zeeppakket, cd's speciaal voor honden of katten en een bijzondere gebreide muis. Onze donateurs waarderen de mogelijkheid om een uniek cadeautje te kopen in de webwinkel en op die manier tegelijk Proefdiervrij te steunen.

1.2.5 Financiële positie

	2013	2012
	€	€
Vastgelegd op korte termijn		
Liquide middelen	447.258	369.846
Beleggingen	1.836.907	1.757.619
Vorderingen en overlopende activa	341.449	435.020
Liquiditeitssaldo	2.625.614	2.562.485
Af: kortlopende schulden en overlopende passiva	663.290	573.812
	1.962.324	1.988.673
Vastgelegd op lange termijn		
Materiële vaste activa	587.417	596.060
Gefinancierd met beschikbare middelen	2.549.741	2.584.733

1.2.6 Resultaat

Samengevat zien de resultaten over 2013 en 2012 er als volgt uit:

	Realisatie'13	%	Realisatie'12	%
	€		€	
BATEN				
Baten eigen fondsenwerving	2.048.120	91,53%	2.115.652	96,62%
Resultaat Beleggingen	<u>189.647</u>	<u>8,47%</u>	<u>74.086</u>	<u>3,38%</u>
Totaal baten	2.237.767	100%	2.189.738	100%
LASTEN				
BELEID				
<i>INSPIRATOR</i>				
~ Fonds Proefdiervrije technieken	542.276	24,23%	466.110	21,29%
<i>STIMULATOR</i>				
~ Overige projecten	<u>220.973</u>	<u>9,87%</u>	<u>227.184</u>	<u>10,37%</u>
	763.249	34,11%	693.294	31,66%
Communicatie				
~ Publiekscampagne	215.409	9,63%	731.482	33,41%
~ Herpositionering	0	0%	79.084	3,61%
~ Dialoog Marketing	463.060	20,69%	408.698	18,66%
~ Communicatie donateurs	<u>306.934</u>	<u>13,72%</u>	<u>298.340</u>	<u>13,62%</u>
	985.403	44,04%	1.517.604	69,31%
Werving baten				
Kosten eigen fondsenwerving	436.221	19,49%	278.182	12,70%
Kosten beleggingen	12.021	0,54%	13.521	0,62%
Beheer en administratie				
Kosten beheer en administratie	75.865	3,39%	93.272	4,26%
Totaal Lasten	2.272.759	101,56%	2.595.873	118,55%
Resultaat				
Continuïteitsreserve	0		0	
Bestemmingsreserve	0		0	
Reserve financiering activa	-8.643		-26.883	
Overige reserves	-64.091		-372.049	
Bestemmingsfondsen	<u>37.742</u>		<u>-7.203</u>	
	-34.992	-1,56%	-406.135	-18,55%

1.2.7 Kengetallen

	Begroot		
	2013	2013	2012
<i>Bestedingspercentage baten</i>			
Totaal bestedingen doelstelling uitgedrukt in een percentage van de totale baten.	78,07%	78,74%	100,97%
<i>Doelbestedingspercentage lasten</i>			
Totaal bestedingen doelstelling uitgedrukt in een percentage van de totale lasten.	76,92%	78,83%	85,17%
<i>Percentage kosten fondsenwerving</i>			
Kosten van eigen fondsenwerving uitgedrukt in een percentage van baten eigen fondswerving.	21,33%	18,41%	13,15%
<i>Norm kostenbeheer en administratie</i>			
Kosten beheer en administratie uitgedrukt in een percentage van de totale lasten	3,32%	3,07%	3,59%

1.2.8 Beleid kosten en methodes van fondsenwerving

De proefdierenissue is een gevoelig maatschappelijk thema. Mensen denken dat een keuze voor proefdieren betekent dat je bescherming van de volksgezondheid een lagere prioriteit geeft. Daarom wil Proefdiervrij in al haar uitingen expliciet duidelijk maken dat zij haar doel op een open manier in dialoog wil bereiken. Dat heeft consequenties voor de fondsenwerving. Belangrijk is dat ook daar voldoende aandacht aan informatie verstrekking wordt besteed. Zodat mensen die ons veelal niet kennen een juist beeld hebben van de organisatie. Aangezien fondsenwerving steeds vaker in één op één communicatie vorm krijgt, is het des te belangrijker dat alle gesprekken –ook of juist de gesprekken die niet tot een donatie leiden- positief eindigen. Alle gesprekken leveren een bijdrage aan de voorlichtende taak van de stichting. Vandaar dat proefdiervrij 50% op het budget voorlichting verantwoord. Onder de kosten die volledig onder als Kosten eigen fondsenwerving worden verantwoord vallen: Bankkosten, kosten drukken combola's en notariskosten.

Het relatiesysteem wordt voor 50% ten laste van het fondsenwervingsbudget verantwoord. De drukkosten ten behoeve van het Magazine komen voor 20% ten laste van het fondsenwervingsbudget.

Aan telefoondiensten, straatwerving en door-to-door is € 625.281 besteed. Deze kosten worden voor 50% verantwoord onder fondsenwerving en 50% onder voorlichting.

Het resterende bedrag is besteed aan giftverzoeken en fondsenwervend drukwerk.

1.2.9 Beleid met betrekking tot omvang en functie van reserves en fondsen

Voor dekking van risico's op korte termijn wordt een continuïteitsreserve aangehouden van 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. Daaronder wordt verstaan kosten eigen medewerkers, huisvestingskosten, kantoor- en administratiekosten, bestuurskosten en kosten eigen fondsenwerving. Om schommelingen in de inkomsten uit nalatenschappen en beleggingen op te vangen, wordt een bestemmingsreserve van € 500.000 aangehouden.

Voor reserves die vastliggen in materiële vaste activa wordt een reserve financiering activa aangehouden. Deze reserve muteert met de investeringen, afschrijvingen en eventuele herwaarderingen van de materiële vaste activa.

Jaarlijks doet Proefdiervrij vier verzoeken voor giften met een specifieke bestemming. Deze worden verantwoord onder bestemmingsfondsen. Indien andere giften met een specifieke bestemming worden ontvangen worden zij eveneens hier verantwoord.

1.2.10 Beleggingsbeleid

De Algemene Ledenvergadering van 29 november 2003 heeft het beleggingsbeleid vastgesteld (de rechtsvorm van Proefdiervrij was toen Vereniging)
Proefdiervrij belegt in aandelen en obligaties, waarbij de volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

- verantwoord rendement en risico;
- zeer strikt beleid ten aanzien van dierproeven: bedrijven die zelf dierproeven doen danwel in opdracht laten doen zijn uitgesloten, ook als deze proeven gebaseerd zijn op een wettelijke verplichting;
- geen dier-, milieu- of mensonvriendelijke fondsen.

Onder deze randvoorwaarden is het belegd vermogen ondergebracht bij Triodos Bank. Om een nog betere spreiding van risico te bewerkstelligen is in 2001 een kantoorpand aangekocht. Hiermee is € 650.000 belegd in vastgoed, een risicomijdende en goed renderende investering zoals in de afgelopen jaren is gebleken. Dit heeft tevens als voordeel dat geen geld meer hoeft worden uitgetrokken voor de huur van kantoorruimte.

1.2.11 Vrijwilligersbeleid

Met betrekking tot vrijwilligers tekent zich de afgelopen jaren een tendens af waardoor nieuwe eisen worden gesteld aan een organisatie zoals Proefdiervrij. Van oudsher had Proefdiervrij te maken met vrijwilligers die zich voor lange tijd conformeerden aan onze organisatie. Tegenwoordig kiezen vrijwilligers steeds vaker voor een specifieke activiteit waarbij zij zich inzetten voor wisselende Goede Doelen. Voor vrijwilligers in spe is het veel gemakkelijker geworden om zich via internet en Social Media te informeren over praktische manieren om een Goed Doel te steunen. Proefdiervrij telt nog steeds een tiental vrijwilligers dat met hart en ziel betrokken is bij de organisatie. Zij zijn van oudsher belangrijke en trouwe ambassadeurs van de Stichting. Proefdiervrij zal er dan ook alles aan doen om deze betrokken vrijwilligers optimaal te ondersteunen en te faciliteren. Tegelijk wordt ook gezocht naar nieuwe manieren om vrijwilligers op projectbasis te werven. Zo worden vrijwilligers in spe bijvoorbeeld uitgenodigd om eigen creaties te doneren voor onze webshop.

1.3 Informatie over directie en Raad van Toezicht (RvT)

1.3.1 Taak en werkwijze van directie en Raad van Toezicht

De directie bestaat uit een lid, die belast is met het bestuur van de stichting en het stichtingsbureau. De RvT heeft een toezichthoudende taak. Daarnaast heeft de RvT een belangrijke klankbordfunctie voor de directie en geeft derhalve gevraagd en ongevraagd adviezen.

1.3.2. Bezoldigings- en vergoedingenbeleid

De directeur wordt conform de richtlijn van de VFI bezoldigd. De RvT ontvangt als zodanig geen bezoldiging. Een redelijke vergoeding voor de door hen ten behoeve van Proefdiervrij gemaakte kosten wordt op declaratiebasis verstrekt.

1.3.3 Wijze van benoemen en zittingsduur van directie en Raad van Toezicht

De benoeming van directieleden geschiedt door de RvT, telkens voor een periode van vijf jaar. Uitzondering hierop vormt de huidige directeur die voor onbepaalde tijd is benoemd. De leden van de RvT worden benoemd voor een periode van vier jaar. Zij kunnen twee keer herbenoembaar zijn.

1.3.4 Nevenfuncties directie en leden van de Raad van Toezicht

Bob van den Bos is voorzitter van de Raad van toezicht van WSPA Nederland. Herman Geerten is bestuurslid bij de Stichting Beroepseer te Den Haag en partner Veldink Executives te Roosendaal. De andere leden van de Raad van toezicht hadden geen nevenfuncties.

1.3.5 Verantwoordingsverklaring

Principe 1: Scheiding bestuur en toezicht

Functiescheiding en taken en verantwoordelijkheden van directie en RvT zijn vastgelegd in de statuten. Belangrijk onderdeel is de verplichting van de directie om de RvT op de hoogte te houden van ontwikkelingen en de RvT om zich te informeren. Om hieraan invulling te geven vergaderen directie en RvT tenminste vier keer per jaar met elkaar. Iedere maand doet de directeur aan de RvT verslag van lopende activiteiten. Ten minste een keer per kwartaal krijgt de RvT een financiële rapportage met toelichting over afwijkingen van de begroting. Daarin worden tevens eventuele bijstellingen van de activiteiten gemeld. De directeur wordt door de medewerkers op de hoogte gehouden van ontwikkelingen middels het wekelijkse campagne overleg. Iedere zomer wordt, aan de hand van een evaluatie van het eerste halfjaar, een start gemaakt met het actualiseren van het meerjarenbeleid en het opstellen van het jaarplan.

Maatregelen om belangenverstrengeling tegen te gaan in de RvT en tussen RvT en directie zijn opgenomen in de statuten.

De directeur/bestuurder is voor onbepaalde tijd aangesteld. Voor de leden van de RvT geldt een zittingstermijn, welke is vastgelegd in de statuten. Hiervoor is een roulatieschema opgesteld dat jaarlijks in de vergadering van november wordt behandeld. De functieprofielen en benoemingsprocedure voor de RvT staan op de website.

Principe 2: Optimale besteding der middelen

Nieuwe fondswervende activiteiten worden altijd eerst in een pilot getest, en vergeleken met beproefde instrumenten. Op basis van deze uitkomst wordt al dan niet besloten tot grootschaliger inzet. Op grond van deze gegevens kan aan het begin van het jaar een inschatting worden gemaakt van de te maken kosten en het verwachte resultaat. In de database zijn voorzieningen getroffen om de effectiviteit van de bestedingen uit het budget voor donateurs- en fondsenwerving te bewaken. Per activiteit wordt ingevoerd wat zij gekost heeft en wat de opbrengsten zijn. Hierna wordt de terugverdientijd berekend.

De effectiviteit van het budget voor de corporate campagne wordt getoetst aan de stijging/daling van de naamsbekend en andere belangrijke indicatoren: websitebezoek en oproep van de achterban op Facebook en Twitter. Proefdiervrij werkt eraan de communicatie doelstellingen meer SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden) te formuleren om op basis hiervan met meer gespecificeerde impact metingen te komen. Een eerste stap hierin is het onderzoek naar bekendheid met Proefdiervrij en haar doelstellingen.

De eerste twee projecten van het Fonds werden zomer 2013 afgerond. Proefdiervrij voert overleg met ZonMw over de bepaling van de effectiviteit van deze twee investeringen.

Daarnaast zal Proefdiervrij de effectiviteit van de fondsen besteed aan ontwikkeling van proefdiervrije technieken gaan meten. In 2009 is gestart met financiering van projecten, in samenwerking met ZonMW. Aangezien het langlopende projecten zijn is hierover nog geen uitsluitsel te geven.

Geregeld wordt bekeken of bepaalde diensten goedkoper kunnen zoals post, telefonie, handling magazine etc.

Voor salarissen volgt Proefdiervrij de BBRA. Samen met een lid van de RvT wordt periodiek bezien of de inschaling nog voldoet aan de eisen.

Principe 3: Omgang met belanghebbenden

De belangrijkste belanghebbende zijn de donateurs en supporters van Proefdiervrij. Van hen is de stichting afhankelijk voor haar voortbestaan en maatschappelijk draagvlak. Alle informatie (magazine, digitale nieuwsbrief, website en Social media posts) is in principe voor iedereen toegankelijk.

Proefdiervrij heeft geen informatie waarvoor een inlogcode vereist is.

Ideeën, wensen en opmerkingen van belanghebbenden worden door de eerst verantwoordelijke afgehandeld.

Proefdiervrij beschikt over een klachtenregister, dat wordt bijgehouden door de directie assistent. Aangezien de post bij haar binnenkomt, kan zij klachten meteen registreren. De klachtenregeling is openbaar en wordt op aanvraag toegestuurd.

Daarnaast zijn wetenschappers en proefdierkundigen belangrijke gesprekspartners. Deze komt Proefdiervrij geregeld tegen op symposia en vergaderingen. En door de bijdragen aan de cursus Proefdierkunde die Proefdiervrij overal door het land geeft.

Indien er onderwerpen op het terrein van dierproeven spelen in de Tweede Kamer worden de woordvoerders dierproeven door Proefdiervrij benaderd met onze visie op het item.

1.4 Verslag toezichthoudend orgaan

De Raad van toezicht heeft in 2013 zes keer vergaderd, iedere keer in aanwezigheid van de directie.

Onderwerpen die tijdens de vergaderingen aan de orde geweest zijn: goedkeuring van de jaarstukken 2012, administratieve organisatie, evaluatie van RvT en directie en de toekomstvisie 2013-2016.

Tussentijds is de RvT door de directie maandelijks geïnformeerd over de uitvoering van het jaarplan.

Ten minste een keer per kwartaal kreeg de RvT een financiële rapportage met toelichting over afwijkingen van de begroting.

Daarnaast hadden de leden van de RvT onderling contact over onderwerpen en stonden zij de directie gevraagd en ongevraagd bij.

Tot op heden is in de RvT van Proefdiervrij de invalshoek 'wetenschap' niet vertegenwoordigd. De leden van de RvT vinden het wenselijk dat actief naar een kandidaat wordt gezocht.

Voor de Raad van toezicht geldt de volgende profielschets:
Staat volledig achter de doelstelling van Proefdiervrij;
Heeft een langdurige en brede ervaring in het aandachtgebied waarvoor persoon is aangetrokken;
Heeft actuele kennis van het aandachtgebied waarvoor persoon is aangetrokken;
Heeft een relevant en uitgebreid netwerk in haar/zijn aandachtsgebied;
Heeft ervaring met toezichthoudende of bestuurlijke functies.

De aandachtsgebieden zijn:

- communicatie, marketing en publiciteit;
- public affairs;
- personeel en organisatie;
- financieel administratief/accounting en vermogensbeheer;
- wetenschap;
- beleid tav proefdieren en alternatieven voor dierproeven.

Een evenwichtige man/vrouw verhouding binnen de RvT heeft de voorkeur.

1.5 Toekomstparagraaf

Proefdiervrij zal zich de komende jaren vooral richten op het stimuleren van proefdiervrije onderzoek. Dit doet zij vanuit de visie dat door de ontwikkeling van proefdiervrije technieken proefdieren op een dag niet meer nodig zullen zijn.

Bijvoorbeeld door het proefdierissue onder de systematiek van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) te brengen, opent Proefdiervrij nieuwe dialogvormen om samen aan de oplossing van het proefdiervraagstuk te werken.

On haar doel te bereiken werkt Proefdiervrij samen met wetenschappers, bedrijfsleven en politiek om de krachten te bundelen op weg naar innovatie in de wetenschap, weg van het proefdier gebruik. Dit vanuit de vaste overtuiging dat niemand voor dierproeven is. Ook burgers en met name de eigen achterban doen hieraan mee, door mee te denken en mee te doen met de campagnes van Proefdiervrij.

Een goed voorbeeld van samenwerking is de opzet van het onderzoeksprogramma SubsCan (Substances and Cancer), dat als doel heeft andersoortige vragen te stellen waardoor kankerverwekkendheid beter en zonder proefdieren is te onderzoeken.

Een ander voorbeeld is onze donateursdagen, waar onze achterban in dialoog treedt met onderzoekers die met en zonder proefdieren werken.

Proefdiervrij investeert ook zelf in de ontwikkeling en acceptatie van proefdiervrije technieken.

Hiervoor heeft de stichting geld apart gezet in het Fonds proefdiervrije technieken, dat van 2014 tot 2017 moet uitgroeien tot een fonds dat jaarlijks een budget van tenminste € 1.000.000 ter beschikking heeft.

Qua fondsenwerving blijft Proefdiervrij werken aan uitbreiding van de achterban van structurele gevers. Aangezien de markt steeds moeilijker wordt, gaat de stichting zich tevens meer richten op eenmalige donaties, grote giften, periodieke schenkingen en nalatenschappen. Het Fonds proefdiervrij onderzoek geeft voor deze benaderingen goede input omdat uit onderzoek blijkt dat particulieren liever geld geven voor een specifiek project dan dat zij vaste donateur worden.

AVS Proefdiervrij

C.M.Riechelmann
Voorzitter Raad van Toezicht

M.Zuidgeest
Directeur

2. Jaarrekening 2013

2.1 Balans per 31 december 2013 (na resultaatbestemming)

<u>Vaste activa</u>		2013	2012
		€	€
Materiële vaste activa	2.6.1	587.417	596.060
<u>Vlottende activa</u>			
Beleggingen	2.6.2	1.836.907	1.757.619
Vorderingen en activa	2.6.3	341.449	435.020
Liquide middelen	2.6.4	447.258	369.846
TOTAAL ACTIVA		<u>3.213.031</u>	<u>3.158.545</u>
PASSIVA			
Reserves en fondsen			
Reserves	2.6.5		
Continuïteitsreserve		1.000.000	1.000.000
Bestemmingsreserve		500.000	500.000
Reserve financiering activa		587.417	596.060
Instandhoudingsreserve		320.673	384.764
		<u>2.408.090</u>	<u>2.480.824</u>
Fondsen	2.6.5		
Bestemmingsfondsen		141.651	103.909
		<u>2.549.741</u>	<u>2.584.733</u>
Kortlopende schulden			
Overige schulden en nog te betalen	2.6.6	663.290	573.812
TOTAAL PASSIVA		<u>3.213.031</u>	<u>3.158.545</u>

2.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

		Realisatie'13	Begroting'13	Realisatie'12
		€	€	€
<u>BATEN</u>				
Eigen fondsenwerving	2.7.1	2.048.120	2.511.000	2.115.652
Resultaat Beleggingen	2.7.2	<u>189.647</u>	<u>100.000</u>	<u>74.086</u>
Totaal baten		<u>2.237.767</u>	<u>2.611.000</u>	<u>2.189.738</u>
<u>LASTEN</u>				
Besteed aan doelstelling				
BELEID				
<i>INITIATOR</i>				
~ Fonds Proefdiervrije technieken	2.4	542.276	653.300	466.110
<i>INSPIRATOR</i>				
~ Overige Projecten	2.4	<u>220.973</u>	<u>233.300</u>	<u>227.184</u>
		763.249	886.600	693.294
COMMUNICATIE				
~ Publiekscampagne	2.4	215.409	370.300	810.566
~ Dialoog Marketing	2.4	463.060	540.300	408.698
~ Communicatie Donateurs	2.4	<u>306.934</u>	<u>258.700</u>	<u>298.340</u>
		985.403	1.169.300	1.517.604
Totaal besteed aan de doelstelling		<u>1.748.652</u>	<u>2.055.900</u>	<u>2.210.898</u>
Werving baten				
Kosten eigen fondswerving	2.4	436.221	462.050	278.182
Kosten beleggingen	2.4	12.021	10.000	13.521
Beheer en administratie				
Kosten beheer en administratie	2.4	75.865	80.050	93.272
Totaal Lasten		<u>2.272.759</u>	<u>2.608.000</u>	<u>2.595.873</u>
Resultaat		-34.992	3.000	-406.135
2.3 Resultaatbestemming				
Reserve financiering activa		-8.643		-26.883
Instandhoudingsreserve		-64.091		-372.049
Bestemmingsfondsen		<u>37.742</u>		<u>-7.203</u>
		-34.992		-406.135

**Overzicht lastenverdeling
2013**

	BELEID		COMMUNICATIE			Fonds- werving	Beleg- gingen	Beheer en administratie	Totaal 2013	Begroot 2013	Realisatie 2012	
	initiator	Inspirator	Publieks- campagne	Dialogo Marketing	Comm. Donateurs							
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€		
Uitbesteed werk	2.8.1	0	78.697	140.883	388.534	178.208	378.633	12.021	0	1.176.976	1.380.000	1.574.230
Bijdragen aan derden	2.8.2	400.000	0	0	0	0	0	0	0	400.000	500.000	316.554
Personeelskosten	2.8.3	113.062	113.062	59.223	59.223	102.294	45.763	0	45.763	538.390	550.000	504.368
Huisvestingskosten	2.8.4	10.652	10.652	5.580	5.580	9.638	4.312	0	4.312	50.726	50.000	46.617
Kantoorkosten	2.8.5	18.562	18.562	9.723	9.723	16.794	7.513	0	7.513	88.389	110.000	128.812
Algemene kosten	2.8.6	0	0	0	0	0	0	0	18.277	18.277	18.000	25.292
Totaal lasten		542.276	220.973	215.409	463.060	306.934	436.221	12.021	75.865	2.272.759	2.608.000	2.595.873
Gemiddeld aantal fte's 2013		1,66	1,66	0,88	0,88	1,47	0,68	0	0,68	7,9		
Gemiddeld aantal fte's 2012		1,72	1,21	0,81	0,91	1,62	0,71	0	0,71			7,7

Doelbestedingspercentage van de baten:

Bestedingen aan doelstellingen/totale baten

78,14% 78,74% 100,97%

Doelbestedingspercentage van de lasten:

Bestedingen aan doelstellingen/totale lasten

76,94% 78,83% 85,17%

Fondsenwervingspercentage:

Kosten eigen fondsenwerving/baten eigen fondsenwerving

21,30% 18,40% 13,15%

Norm kostenbeheer en administratie:

Kosten beheer en administratie/totale lasten

3,34% 3,07% 3,59%

2.5 Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat

2.5.1 Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld op basis Richtlijn 650 voor "Richtlijn Fondsenwervende instellingen" van de Raad voor de jaarverslaglegging. Doel van deze richtlijn is inzicht te geven in de kosten van de organisatie en besteding van de gelden in relatie tot het doel waarvoor die fondsen bijeengebracht zijn. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

In de consolidatie zijn betrokken de Stichting AVS Proefdiervrij en de Anti-Vivisectie Stichting.

2.5.2 Algemene rondslagen van waardering

Bij het opstellen van de jaarrekening is de Richtlijn Fondswervende instellingen gevolgd.

Bij de Anti-Vivisectie Stichting vindt geen vermogensvorming plaats. Inkomsten worden direct overgeboekt naar AVS Proefdiervrij. Om die reden is de omvang van de AVS niet van materieel belang in verhouding tot AVS Proefdiervrij en wordt een geconsolideerde balans en staat van baten en lasten opgesteld.

2.5.3 Materiële vaste activa

Waardering van de materiële vaste activa vindt plaats tegen aanschafwaarde, verminderd met lineaire afschrijvingen welke zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

De afschrijvingspercentages zijn als volgt:

Pand	2%
Inrichting	20%
Inrichting kantoor	20%
Kantoomachines (hardware)	33%
Software	33%

2.5.4 Beleggingen

Aandelen worden gewaardeerd tegen beurskoers en obligaties worden gewaardeerd tegen nominale waarde, aangezien het beleid er op gericht is te wachten op uitloting. Gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten op ter beurze genoteerde aandelen worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

2.5.5 Reserves en fondsen

Reserves betreffen gelden ter vrije besteding van de stichting. Door het bestuur kunnen doelreserves worden aangehouden voor aanwending aan een specifiek doel.

Fondsen betreffen gelden die besteed moeten worden in het kader voor de doelstelling waarvoor deze ter beschikking zijn gesteld. Dit betreft het niet bestede deel van toegekende donaties en andere fondsen en gelden die vastliggen in vaste activa.

2.5.6 Bestemmingsfondsen

Jaarlijks doet Proefdiervrij vier giftverzoeken voor speciale projecten. Sinds 2008 worden deze apart verantwoord. In 2013 hebben wij nog een vijfde giftverzoek gedaan in mei, in plaats van de jaarbijdrage mailing in januari.

Giftverzoek Ieskisten voor studenten (2011)

Het giftverzoek voor vervanging van dierproeven in het onderwijs heeft € 47.779 opgebracht. In 2010 had Proefdiervrij reeds € 33.600 voorgefinancierd om dit project te laten starten. Een gedeelte van het budget is bestemd voor de donatie van een "prikpoot" aan het Wellantcollege. Het restant ad € 12.519 wordt in 2014, in lijn met de insteek van het giftverzoek, besteed aan de ontwikkeling van de anatomie app.

Giftverzoek Dierdonorcodicil (2012)

In 2012 is de pilot met faculteit Diergeneeskunde geëvalueerd. Er is nieuwe voorlichtingsmateriaal gemaakt en het vervoer van dierenarts naar universiteit is verbeterd. In 2013 is € 7.838 besteed aan communicatie en uitbreiding van het DDC. Ook in 2014 en volgende jaren zullen dit soort bestedingen nodig zijn. Hiervoor blijft het bestemmingsfonds gereserveerd.

Giftverzoek voortzetting project humaan longmodel (2012)

De eerste fase van de ontwikkeling van het humane longmodel heeft een veelbelovend resultaat opgeleverd. Om het model verder te realiseren is nu een zogenaamde prevalidatie studie nodig. Om dit te realiseren is dankzij het giftverzoek €58.173 beschikbaar. Proefdiervrij is met LUMC en ZonMW in overleg om de tweede fase te plannen. Dit overleg neemt meer tijd in beslag dan voorzien. In 2014 zal dit project zijn beslag krijgen.

Giftverzoeken Fonds proefdiervrij onderzoek (2012 en 2013)

Eind 2012 en begin 2013 zijn twee giftverzoeken gedaan om het Fonds proefdiervrij onderzoek te ondersteunen. Hierdoor is in het totaal €67.520 ter beschikking gekomen. Dit bedrag is besteed aan het onderzoek naar de voorspellende waarde van dierproeven in veiligheidstesten. Dit onderzoek is door Proefdiervrij voorgefinancierd.

Giftverzoeken proefdiervrij hartspiermodel (2013)

In mei en juni heeft Proefdiervrij haar donateurs benaderd om het onderzoek van Robert Passier naar een humaan hartspiermodel mogelijk te maken. Deze giftverzoeken hebben €78.906 opgebracht. Het onderzoek kost €150.000, verspreid over drie jaar.

Giftverzoek plastinaten (2013)

Onze donateurs hebben in september op ons verzoek om het plastinaten-project te steunen gezamenlijk €47.172 gedoneerd. Aan de Universiteit Utrecht heeft Proefdiervrij €27.600 toegezegd om dit project uit te voeren. Het restant ad €19.571 wordt in 2014, in lijn met de insteek van het giftverzoek, besteed aan de ontwikkeling van de anatomie app.

Giftverzoek Onnodige dierproeven (2013)

In december heeft Proefdiervrij aangekondigd een project te starten om proefdiergebruik bij het testen van medicijn ontwikkeling te voorkomen. Hierop is €38.119 gedoneerd. Dit bedrag zal in 2014 en verder worden gebruikt aan de uitrol van dit project.

2.5.7 Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva

De vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs; waardering geschiedt onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen.

Subsidieverplichtingen zijn opgenomen op basis van een besluit ter zake, welke schriftelijk is kenbaar gemaakt aan de ontvanger van de subsidie.

2.5.8 Algemene grondslagen van resultaatbepaling

Het resultaat is bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden kosten en andere aan het verslagjaar toe te rekenen lasten, met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen.

2.5.9 Baten

De baten zijn gevormd door alle aan het verslagjaar toe te rekenen opbrengsten.

Nalatenschappen worden opgenomen in het verslagjaar waarin de omvang van de nalatenschap betrouwbaar kan worden vastgesteld, derhalve indien de betaling is aangekondigd. Voorschotten worden verantwoord in het boekjaar waarin zij worden ontvangen.

Giften in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde.

2.5.10 Lasten

Financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en –lasten.

2.5.11 Personeelsbeloning

Salarissen en sociale lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin deze verschuldigd zijn, in overeenstemming met de arbeidsovereenkomsten.

2.5.12 Kostentoerekening

Elke medewerker behoort tot een kostendrager. De personeelskosten worden zo rechtstreeks toegerekend aan deze bestedingscategorieën. De huisvestingskosten en de kantoor- en algemene kosten worden toegerekend op basis van het aantal fulltime equivalenten.

De volgende kostensoorten worden als volgt nader verdeeld over de bestedingscategorieën:

Kostensoort	Toerekening
Raad van Toezicht	100% aan beheer en administratie
Directie	50% aan doelstellingen 25% aan fondsenwerving 25% aan beheer en administratie
Secretariaat	100% aan beheer en administratie
Financiële administratie	100% aan beheer en administratie
ICT	Naar rato, op basis van fte's aan de bestedingscategorieën
Huisvesting	Naar rato, op basis van fte's aan de bestedingscategorieën
Kantoor- en algemene kosten	Naar rato, op basis van fte's aan de bestedingscategorieën

Bij de verdeling is uitgegaan van de volgende verdeling van fte's (gemiddeld):

	fte's 2013	fte's 2012
Initiator	1,66	1,72
Inspirator	1,66	1,21
Publiekscampagne	0,88	0,81
Dialog Marketing	0,88	0,91
Communicatie Donateurs	1,47	1,62
Fondsenwerving	0,68	0,71
Beheer en administratie	<u>0,68</u>	<u>0,71</u>
Totaal	7,91	7,69

De norm voor kosten van beheer en administratie is gesteld op 3,5%.

2.6 Toelichting op balans per 31 december 2013

2.6.1 Materiële Vaste activa

Stand per 1 januari 2013	Pand	Inrichting	Inventaris	Totaal
	€	€	€	€
Aanschaf	683.250	93.641	19.348	796.239
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-150.315</u>	<u>-42.762</u>	<u>-7.102</u>	<u>-200.179</u>
	532.935	50.879	12.246	596.060
Mutaties boekjaar 2013				
Aanschaf 2013	0	29.977	0	29.977
Af: Afschrijvingen 2013	<u>-13.665</u>	<u>-18.862</u>	<u>-6.093</u>	<u>-38.620</u>
	-13.665	11.115	-6.093	-8.643
Stand per 31 december 2013				
Aanschaf	683.250	123.618	19.348	826.216
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-163.980</u>	<u>-61.624</u>	<u>-13.195</u>	<u>-238.799</u>
	519.270	61.994	6.153	587.417

De afschrijvingen zijn berekend op basis van de volgende jaarlijkse afschrijvingspercentages: Pand 2%, onderhoud 20% en inventaris 33%. De Materiële vaste activa worden ingezet in het kader van de bedrijfsvoering.

2.6.2 Beleggingen

Het verloop van de beleggingen kan als volgt worden weergegeven:

	Aandelen	Obligaties	Totaal
	€	€	€
Saldo 1 januari 2013	627.619	1.130.000	1.757.619
Aankopen	69.162	0	69.162
Verkopen en uitlotingen	-119.069	0	-119.069
Koersresultaten	<u>129.195</u>	<u>0</u>	<u>129.195</u>
Saldo 31 december 2013	706.907	1.130.000	1.836.907

De opbouw van de post beleggingen ultimo boekjaar is als volgt:

	2013	in %	2012	in %
Aandelen	706.907	38,5%	627.619	35,7%
Obligaties	<u>1.130.000</u>	<u>61,5%</u>	<u>1.130.000</u>	<u>64,3%</u>
	1.836.907	100%	1.757.619	100%

De beurswaarde van de obligaties per 31 december 2013 bedraagt € 1.273.319
in 2012 was dit € 1.319.855

Vlottende activa

2.6.3 Vorderingen en activa	2013	2012
	€	€
Rente Obligaties	21.304	17.332
Te ontvangen nalatenschappen	181.185	276.149
Te ontvangen nalatenschappen AVS	75.297	66.009
Debiteuren	1.329	0
Te ontvangen bedragen	1.054	1.569
Overige vorderingen	60.080	57.507
Kruisposten	1.200	1.000
Voorraad verkoopartikelen	0	15.454
Saldo 31 december 2013	341.449	435.020

2.6.4 Liquide middelen

Kas	672	602
ING Bank	201.124	232.697
Triodos	234.681	135.174
ING Bank AVS	10.781	1.373
Saldo 31 december 2013	447.258	369.846

De liquide middelen zijn vrij opneembaar

PASSIVA

2.6.5 Reserves en fondsen	2013	2012
	€	€
Continuïteitsreserve		
saldo per 1 januari	1.000.000	1.000.000
Mutatie volgens resultaatbestemming	<u>0</u>	<u>0</u>
Saldo per 31 december	1.000.000	1.000.000

Voor dekking van risico's op korte termijn wordt een continuïteitsreserve aangehouden van 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. Daaronder wordt verstaan de kosten van eigen medewerkers, huisvestingskosten, kantoor- en administratiekosten, bestuurskosten en kosten eigen fondsenwerving.

Bestemmingsreserve		
Saldo per 1 januari	500.000	500.000
Mutatie volgens resultaatbestemming	<u>0</u>	<u>0</u>
	500.000	500.000

Om schommelingen in de inkomsten uit nalatenschappen en beleggingen op te vangen, wordt een bestemmingsreserve van €500.000 aangehouden.

Reserve financiering activa		
Saldo per 1 januari	596.060	622.943
Mutatie volgens resultaatbestemming	<u>-8.643</u>	<u>-26.883</u>
Saldo per 31 december	587.417	596.060

Instandhoudingsreserve		
Saldo per 1 januari	384.764	756.813
Mutatie volgens resultaatbestemming	<u>-64.091</u>	<u>-372.049</u>
Saldo per 31 december	320.673	384.764

De instandhoudingsreserve wordt aangehouden om de realisatie van de doelstellingen op lange termijn te waarborgen.

PASSIVA

2.6.5 Bestemmingsfondsen	Saldo per 01-01-13	Ontvangen	Bestedingen	Saldo per 31-12-13
	€	€	€	€
11.02 Leskist Studenten	13.619	0	1.100	12.519
12.03 Dierdonorcodicil	25.517	0	7.838	17.679
12.04 Project humaan longmodel	58.173	0	2.134	56.039
12.05 Fonds proefdiervrij onderzoek	6.600	0	6.600	0
13.01 Fonds algemeen (mrt 2013)	0	60.920	60.920	0
13.02 Fonds algemeen (mei 2013)	0	50.711	50.711	0
13.03 Fonds algemeen (jun 2013)	0	28.195	28.195	0
13.04 Plastinaten-project (sep 2013)	0	47.172	27.221	19.951
13.05 Overbodige dierproeven (dec 2013)	0	38.119	2.656	35.463
	103.909	225.117	187.375	141.651

2.6.6 Overige schulden en nog te betalen	2013	2012
	€	€
Loonheffing	284	12.728
Verlofdagen	10.506	13.432
Pensioenverplichting	7.000	0
Accountantskosten	6.841	6.813
Bewaarloon/Beheerkosten	3.293	2.737
Vaste bijdragen	128.514	130.833
ZonMw-proefdiervrij onderzoek	371.629	0
Crediteuren	134.482	406.532
Overige schulden en nog te betalen	127	123
SSZW	614	614
	663.290	573.812

2.7 Toelichting op de baten

	Realisatie'13	Begroting'13	Realisatie'12
2.7.1 Baten uit eigen fondsenwerving	€	€	€
Structurele bijdragen	1.462.218	1.700.000	1.483.713
Giften PDV en AVS	289.016	261.000	268.566
Nalatenschappen	218.725	330.000	340.111
Nalatenschappen AVS	88.409	220.000	21.344
Overige baten eigen fondswerving	326	0	756
	2.058.694	2.511.000	2.114.490
Verkoopartikelen			
Netto-omzet	6.288		9.785
Af: Kostprijs	-5.741		-8.623
Af: Afboeken oude voorraad	-11.121		0
Bruto winst	-10.574	0	1.162
	2.048.120	2.511.000	2.115.652
2.7.2 Resultaat Beleggingen			
Rente obligaties	48.516		37.904
Dividend en rente	11.936		14.353
Gerealiseerde koersresultaten	11.969		-55.748
Ongerealiseerde koersresultaten aandelen	117.226		77.577
	189.647	100.000	74.086
Totaal Baten	2.237.767	2.611.000	2.189.738

Verschillenanalyse baten ten opzichte van de begroting

Het totaal aan baten is € 367.500 lager dan begroot. Dit is als volgt te verklaren:

~ *Baten eigen fondsenwerving*

De structurele bijdragen en giften zijn € 208.500 lager dan begroot. Dat is het na-ijleffect van geen werving van structureel donateurs gedurende 9 maanden in 2012 en het stopzetten van upgrading en reactiverings campagnes in 2013. Het fondsenwervingsplan, dat vorig jaar van de grond is gekomen, laat toch vanaf juni 2013 een stijgende lijn zien. De verwachting is dat deze stijgende lijn volgend jaar zal doorzetten en dat zal ook te zien zal zijn in de resultaten.

Wat ook dit jaar nog meespeelt zijn de economische omstandigheden.

~ *Nalatenschappen*

Het resultaat nalatenschappen is dit jaar € 248.000 lager dan begroot.

~ *Resultaat beleggingen*

Resultaat beleggingen is in tegenstelling tot vorig jaar hoger dan verwacht.

In 2012 was het resultaat € 26.000 lager en in 2013 is dat € 89.500 hoger dan verwacht.

2.8 Toelichting lastenverdeling	Realisatie'13	Begroting'13	Realisatie'12
	€	€	€
2.8.1 Uitbesteed werk			
Mediakosten	140.883		742.586
Telefoondiensten/door to door	625.281		269.647
Druk- en ontwerpkosten	16.754		26.519
Informatie aan leden	180.357		122.562
Internet	19.975		38.247
Social Media	48.618		94.217
Europese Campagne	20.038		20.000
Nanotechnologie	0		17.552
Diverse projecten waaronder politiek	58.659		80.863
Kosten betalingsverkeer	23.057		22.639
Kosten beleggingen	12.021		13.521
Overige ledenwerving	6.005		0
Overige kosten	25.328		125.877
	1.176.976	1.380.000	1.574.230
2.8.2 Fonds Proefdiervrije Technieken			
InterNiche	0		-30.000
Workshops toxicologie	0		45.054
ZonMW	371.629		300.000
Universiteit Utrecht- Plastinaten Project	27.600		0
Eigen Projecten	771		1.500
	400.000	500.000	316.554
2.8.3 Personeelskosten			
Salarissen	346.003	350.000	327.554
Pensioenlasten	43.905	40.000	36.234
Sociale lasten	61.390	75.000	64.420
Overige personeelskosten	16.106	20.000	22.341
Tijdelijke krachten	70.986	65.000	64.538
	538.390	550.000	515.087
Ziekengeld	0	0	-10.721
	538.390	550.000	504.366

Het gemiddeld aantal werknemers gedurende het boekjaar 2013 bedroeg 7.9 (in 2012 was dat 7.7)

Bezoldiging Directie en Raad van toezicht

Naam: M.Zuidgeest

Functie: Directeur

Dienstverband: Onbepaalde tijd

Uren: 40 uur per week

Periode: 1 jan t/m 31 dec

	2013	2012
~ Bruto jaarloon	73.667	73.667
~ Vakantietoeslag	5.893	5.893
~ Pensioenlasten	18.184	17.134
~ SV lasten (wg deel)	2.533	2.412
Totaal bezoldiging	100.277	99.106

De Raad van toezicht ontvangen als zodanig geen bezoldiging.

Een redelijke vergoeding voor de door hen ten behoeve van Proefdiervrij gemaakte kosten wordt op declaratiebasis verstrekt.

	Realisatie'13	Begroting'13	Realisatie'12
	€	€	€
2.8.4 Huisvestingskosten			
Huisvestingskosten	18.200	16.000	14.223
Afschrijving Kantoorpand	13.665	14.000	13.665
Afschr. Inrichting	18.861	20.000	18.728
	50.726	50.000	46.616
2.8.5 Kantoorkosten			
Kantoor benodigheden	522		3.772
Telefoonkosten	4.737		5.141
Afschrijvingen	6.093		9.905
Reis-Verblijfkosten	3.541		3.957
Portokosten	8.245		9.644
Kopieerkosten	5.568		5.406
Huisstijl Items	14.836		32.006
Computer/Serverkosten	11.561		21.027
Vakliteratuur	23.306		26.827
Verzekeringen	4.954		4.051
Overige kantoorkosten	5.026		7.076
	88.389	110.000	128.812
2.8.6 Algemene kosten			
Accountant	12.000	12.000	12.009
Advieskosten Accountant	0	0	4.591
Kosten Raad van Toezicht	3.450	3.000	3.987
Salarisadministratie	1.653	2.000	1.406
Div. Algemene kosten	1.119	1.000	3.178
Administratie AVS	55	0	121
	18.277	18.000	25.292

Verschillenanalyse lasten ten opzichte van de begroting

De post uitbesteed werk is € 136.000 lager dan begroot.

- De gemaakt kosten van uitbesteed werk zijn moeilijk te vergelijken, dit komt onder andere door de mediakosten die gemaakt zijn in 2012 ter gelegenheid van de invoering van handelsverbod op diergeteste cosmetica.
- Ook is in 2012 een nieuw relatiesysteem ontwikkeld en geïnstalleerd. Tevens is de nieuwe website en Facebook in 2012 online gegaan.
- Door bovenstaande activiteiten in 2012 zijn de fondsenwervingsactiviteiten wat achtergebleven en hiermee ook de inkomsten.

2.9 Kasstroomoverzicht

	2013	2012
Kasstroom uit activiteiten	€	€
Totaal Baten	2.237.767	2.189.738
Totaal Lasten	<u>2.272.759</u>	<u>2.595.873</u>
Exploitatieresultaat	-34.992	-406.135
Afschrijvingen	<u>38.620</u>	<u>42.298</u>
Cash-flow	3.628	-363.837
<i>Mutaties in:</i>		
Vorderingen en activa	93.571	265.396
Kortlopende schulden	<u>89.478</u>	<u>196.984</u>
	183.049	462.380
Totaal kasstroom uit activiteiten	186.677	98.543
Kasstroom uit investeringen		
Investerings materiële vaste activa	-29.977	-15.415
Investerings in beleggingen	<u>-79.288</u>	<u>-94.831</u>
Totaal kasstroom investeringen	-109.265	-110.246
Totaal kasstroom	77.412	-11.703
Beginsaldo Liquide middelen	369.846	381.549
Totaal Kasstroom	<u>77.412</u>	<u>-11.703</u>
Eindsaldo liquide middelen	447.258	369.846

Stichting AVS Proefdiervrij
Groot Hertoginnelaan 201
2517 ES DEN HAAG

3.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2013 van Stichting AVS Proefdiervrij te Den Haag gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 (met een geconsolideerd balanstotaal van € 3.213.031) en de staat van baten en lasten over 2013 (met een geconsolideerd resultaat van € 34.992 negatief) met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de Stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beiden in overeenstemming met Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting AVS Proefdiervrij per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013 in overeenstemming met Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen.

Verklaring betreffende andere voorschriften

Wij melden dat het bestuursverslag voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen.

Was getekend,
Sliedrecht, 5 juni 2014.
WITH accountants B.V.
P. Alblas RA

Correspondentie-adres

Bijlage 1: Begroting 2014

	Begroting'14	Realisatie'13	Begroting'13
BATEN	€	€	€
Eigen fondsenwerving	2.600.000	2.048.120	2.511.000
Resultaat Beleggingen	<u>100.000</u>	<u>189.647</u>	<u>100.000</u>
Totaal baten	<u>2.700.000</u>	<u>2.237.767</u>	<u>2.611.000</u>
LASTEN			
Besteed aan doelstelling			
BELEID			
Fonds proefdiervrij onderzoek	764.680	542.276	653.300
Overige modules	<u>223.200</u>	<u>220.973</u>	<u>233.300</u>
	987.880	763.249	886.600
COMMUNICATIE			
~ Publiekscampagne	257.280	215.409	370.300
~ Dialoog Marketing	559.500	463.060	540.300
~ Communicatie donateurs	<u>339.620</u>	<u>306.934</u>	<u>258.700</u>
	1.156.400	985.403	1.169.300
Totaal besteed aan doelstelling	<u>2.144.280</u>	<u>1.748.652</u>	<u>2.055.900</u>
Werving baten			
Kosten eigen fondswerving	460.860	436.221	462.050
Kosten beleggingen	<u>10.000</u>	<u>12.021</u>	<u>10.000</u>
	470.860	448.242	472.050
Beheer en administratie			
Kosten beheer en administratie	80.860	75.865	80.050
Totaal Lasten	<u>2.696.000</u>	<u>2.272.759</u>	<u>2.608.000</u>
Resultaat	4.000	-34.992	3.000

Bijlage 2: Consolidatiestaat 2013

	AVS Proefdiervrij	Anti-Vivisectie Stichting	eliminaties	Totaal
ACTIVA				
<u>Vaste activa</u>				
	€	€	€	€
Materiële vaste activa	587.417	0	0	587.417
<u>Vlottende activa</u>				
Beleggingen	1.836.907	0	0	1.836.907
Vorderingen en activa	341.449	81.597	-81.597	341.449
Liquide middelen	447.258	10.781	-10.781	447.258
TOTAAL ACTIVA	<u>3.213.031</u>	<u>92.378</u>	<u>-92.378</u>	<u>3.213.031</u>
PASSIVA				
Reserves en fondsen				
Reserves				
Continuïteitsreserve	1.000.000	0	0	1.000.000
Bestemmingsreserve	500.000	0	0	500.000
Reserve financiering activa	587.417	0	0	587.417
Overige reserves	320.673	9	-9	320.673
	<u>2.408.090</u>	<u>9</u>	<u>-9</u>	<u>2.408.090</u>
Fondsen				
Bestemmingsfondsen	141.651	0	0	141.651
	<u>2.549.741</u>	<u>9</u>	<u>-9</u>	<u>2.549.741</u>
Kortlopende schulden				
Overige schulden en nog te betalen	663.290	92.369	-92.369	663.290
TOTAAL PASSIVA	<u>3.213.031</u>	<u>92.378</u>	<u>-92.378</u>	<u>3.213.031</u>

Consolidatie staat van baten en lasten 2013

	AVS Proefdierrij	Anti-Vivisectie Stichting	eliminaties	Totaal
	€	€	€	€
<u>BATEN</u>				
Eigen fondsenwerving	2.048.120	94.758	-94.758	2.048.120
Resultaat beleggingen	<u>189.647</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>189.647</u>
Totaal baten	<u>2.237.767</u>	<u>94.758</u>	<u>-94.758</u>	<u>2.237.767</u>
<u>LASTEN</u>				
Besteed aan doelstelling				
BELEID				
<i>INSPIRATOR</i>				
~ Fonds Proefdierrij technieken	542.276	0	0	542.276
<i>STIMULATOR</i>				
~ Overige Projecten	<u>220.973</u>	<u>94.703</u>	<u>-94.703</u>	<u>220.973</u>
	<u>763.249</u>	<u>94.703</u>	<u>-94.703</u>	<u>763.249</u>
COMMUNICATIE				
Publiekscampagne	215.409	0	0	215.409
Dialoog Marketing	463.060	0	0	463.060
Communicatie Donateurs	<u>306.934</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>306.934</u>
	<u>985.403</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>985.403</u>
Totaal besteed aan de doelstelling	<u>1.748.652</u>	<u>94.703</u>	<u>-94.703</u>	<u>1.748.652</u>
Werving baten				
Kosten eigen fondsenwerving	436.221	0	0	436.221
Kosten beleggingen	<u>12.021</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>12.021</u>
	<u>448.242</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>448.242</u>
Beheer en administratie				
Kosten beheer en administratie	75.865	55	-55	75.865
Totaal lasten	<u>2.272.759</u>	<u>94.758</u>	<u>-94.758</u>	<u>2.272.759</u>
Resultaat	-34.992	0	0	-34.992